

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 404/2022-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duřu (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **obce Smrdáky**, Smrdáky 181, IČO 00 310 000, zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. Jakub Mandelík, s. r. o., Záhradnícka 51, Bratislava, IČO 47 234 318, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Jakub Mandelík, PhD., proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č. k. 3 CobVO 3/2021-341 z 24. mája 2022 a jemu predchádzajúcemu postupu takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 15. augusta 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia a jemu predchádzajúcim postupom. Sťažovateľka navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že v spore vedenom pred Okresným súdom Malacky (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 29 CbVO/8/2020 bola Úradom pre verejné obstarávanie (ďalej len „ÚVO“) napadnutá neplatnosť kúpnej zmluvy uzavretej medzi sťažovateľkou ako kupujúcou a obchodnou spoločnosťou [REDAKOVANÉ], ako predávajúcou, ktorej predmetom bolo výlučne zabezpečenie nájomných sociálnych bytov. Okresný súd rozhodol o žalobe rozsudkom č. k. 29CbVO/8/2020-221 z 27. júla 2021 tak, že žalobu zamietol v celom rozsahu a sťažovateľke priznal náhradu trov konania vo výške 100 %. Proti tomuto rozsudku sa ÚVO odvolal a následne podaním z 22. apríla 2022 vzal žalobu späť a žiadal, aby Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) žiadnej zo strán nepriznal náhradu trov konania. Krajský súd jeho návrhu o trovách vyhovel uznesením č. k. 3 CobVO/8/2021-341 z 24. mája 2022 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“).

II. Argumentácia sťažovateľky

3. Sťažovateľka sa nestotožňuje s právnym názorom prezentovaným v napadnutom uznesení krajským súdom, ktorý s poukazom na § 262 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), § 257 CSP a § 396 CSP rozhodol o nároku na náhradu trov konania tak, že nemožno konštatovať zavinenie späťvzatia žaloby stranou sporu z dôvodu zmeny právnej úpravy po podaní odvolania. Podľa krajského súdu ide o prípad, v ktorom je potrebné aplikovať § 257 CSP, v zmysle ktorého súd výnimočne neprizná náhradu trov konania, ak existujú dôvody hodné osobitného zreteľa.

4. Sťažovateľka namieta porušenie svojich práv postupom krajského súdu, ktorý jej nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, a to z týchto dôvodov:

- ÚVO argumentoval, že dôvody hodné osobitného zreteľa sú založené splnením si povinnosti vyplývajúcej mu zo zákona, z čoho odvodzuje dôvodnosť žaloby, a zmenou právnej úpravy, v dôsledku ktorej vzal žalobu späť. Sťažovateľka sa nestotožňuje s tvrdením o dôvodnosti podanej žaloby, a to primárne s poukazom na rozsudok súdu prvej inštancie, ktorým bola žaloba zamietnutá *en bloc*. Sťažovateľka preto zastáva názor, že v predmetnom spore neexistujú žiadne dôvody hodné osobitného zreteľa, ktoré bránili krajskému súdu priznať plnú náhradu trov konania sťažovateľke ako plne procesne úspešnej sporovej strane.

- ÚVO ako výnimočnú okolnosť označil zmenu právnej úpravy, konkrétne § 187h ods. 13 zákona č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Sťažovateľka však poukazuje na skutočnosť, že len zmena právnej úpravy automaticky nezakladá dôvod hodný osobitného zreteľa.

- ÚVO tiež ako dôvod späťvzatia žaloby uviedol, že predmet zmluvy bol skolaudovaný a aktuálne je bytový dom využívaný v súlade s proklamovaným cieľom výlučne na účel nájomného bývania.

- Právna úprava účinná k 30. marcu 2022 nesporne zaväzovala ÚVO skúmať eventuálnu existenciu všeobecného záujmu odôvodňujúceho pokračovanie v plnení zmluvy či účelnosť samotného návrhu na určenie neplatnosti zmluvy. Túto povinnosť mal ÚVO nesporne aj pred zmenou právnej úpravy, a to primárne v kontexte nadnárodnej právnej úpravy a nutnosti interpretácie zákona o verejnom obstarávaní eurokonformným spôsobom. Návrh na určenie neplatnosti zmluvy podaný ÚVO 29. júna 2020 nesporne nesplnil svoj účel, keďže predmet kúpnej zmluvy bol ku dňu iniciovania sporového konania v celom rozsahu splnený.

5. Nepriznanie náhrady trov konania plne procesne úspešnej sporovej strane je zo strany sťažovateľky vnímané ako nespravodlivé, neprimerané a neúčelné. Sťažovateľka zdôrazňuje, že pri interpretácii zásady procesnej zodpovednosti za zavinenie v zmysle § 256 ods. 1 CSP a pri následnom rozhodovaní o náhrade trov konania v predmetnej kauze postupoval krajský súd svojvoľne, arbitrárne a ústavne nekonformne. Odlišné posúdenie otázky náhrady trov konania malo zároveň za následok porušenie princípu právnej istoty a tiež princípu legitímnych očakávaní sťažovateľky ako strany sporu. Právne posúdenie, ku ktorému došiel krajský súd v časti týkajúcej sa náhrady trov konania, sa vyznačuje prekvapivosťou, odlišnosťou prístupu k prejednávanej

veciam, ktoré tvoria bežnú agendu, bez toho, aby daný odklon bol náležite odôvodnený, čo odporuje základnému princípu materiálneho právneho štátu.

6. Sťažovateľka považuje odôvodnenie napadnutého uznesenia za neurčité, svojvoľné a nezákonné, a to najmä z dôvodu, že krajský súd neuviedol skutočnosti, ktoré boli rozhodujúce pre nepriznanie náhrady trov konania, ako ani to, prečo považuje tieto skutočnosti za výnimočné a hodné osobitného zreteľa.

7. Sťažovateľka tiež uviedla, že „*problematika náhrady trov civilného sporového konania je okrem zásady úspechu v spore ovládaná tiež zásadou zodpovednosti za zavinenie. Zásadu procesnej zodpovednosti za zavinenie podľa § 256 ods. 1 CSP podľa právnej vedy nie je možné interpretovať v doslovnom jazykovom zmysle, ale vo vzťahu príčinnej súvislosti, v ktorom príčinou je správanie sa strany sporu a dôsledkom je vznik trov protistrany. Pojem procesné zavinenie je pritom nevyhnutné vykladať komplexne a extenzívne. Stranou, ktorá zaviniła zastavenie konania je v danom prípade ÚVO, ktorý najmä neskúmal existenciu všeobecného záujmu pred podaním žaloby o určenie neplatnosti zmluvy pre ďalší procesný postup, čím vyvolal súdne konanie, v ktorom bol neúspešný a spôsobil tým úspešnej strane vznik trov, pretože tá musela účinne brániť svoje práva (vlastnícke právo, zmluvný nárok na už poskytnuté dotácie), a to prostredníctvom kvalifikovaného zastúpenia.*“.

8. Sťažovateľka dáva na vedomie ústavnému súdu, že v tejto veci súčasne iniciovala aj dovolací prieskum, pričom k podaniu predmetnej sťažnosti zameranej na ochranu porušených práv pristúpila z opatrnosti.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) uznesením krajského súdu v časti, v ktorej stranám sporu nepriznal náhradu trov konania.

10. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu princíp subsidiarity zakotvený v už citovanom čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať ústavnými sťažnosťami len za predpokladu, že sa sťažovateľ nemôže ani v budúcnosti nebude môcť domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom využitím takých právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Zmyslom a účelom princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov

v znení neskorších predpisov [ďalej len „zákon o ústavnom súde“ (m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05)].

11. Pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti z nej ústavný súd zistil, že sťažovateľka podala proti napadnutému uzneseniu dovolanie.

12. Z obsahu ústavnej sťažnosti je zrejmé, že sťažovateľka považuje odôvodnenie uznesenia krajského súdu za nedostatočné, keď sa krajský súd adekvátne nevysporiadal so skutočnosťami, ktoré boli rozhodujúce pre nepriznanie náhrady trov konania z dôvodov hodných osobitného zreteľa. Argumentácia sťažovateľky teda smeruje k nároku na náhradu trov konania, ktorý z dôvodu podania dovolania bude predmetom prieskumu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“). V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje aj na svoje uznesenie č. k. I. ÚS 275/2018 z 15. augusta 2018 (rozhodnutie č. 74/2018 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2018, s. 1270), v ktorom okrem iného bolo v súvislosti s nárokom na náhradu trov konania vyslovené, že ide o rozhodnutie, ktorým odvolací súd končí rozhodovanie o tejto otázke, ktoré tak možno považovať za rozhodnutie preskúmateľné v dovolacom konaní z dôvodov zmätočnosti [teda aj podľa § 420 písm. f) CSP] ako rozhodnutie, ktorým sa konanie končí.

13. Sťažovateľka podaním dovolania, ako aj podaním tejto ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vedome vytvorila stav, keď by o tej istej veci mali súbežne rozhodovať najvyšší súd ako súd dovolací a ústavný súd. V podmienkach právneho štátu, ktorý rešpektuje princíp právnej istoty, však takýto stav nie je ústavne aprobovateľný, pretože by tým mohlo dôjsť k vydaniu dvoch rozdielnych rozhodnutí. Vzhľadom na to, že právomoc najvyššieho súdu predchádza právomoci ústavného súdu, možno považovať podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu ešte pred rozhodnutím dovolacieho súdu za predčasné. O ochrane označených práv, ktorých porušenie sťažovateľka namieta, bude najprv teda rozhodovať najvyšší súd. Ústavná sťažnosť je prípustná až vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže reálne domôcť ochrany svojich práv u ostatných orgánov verejnej moci. Postavenie ústavného súdu tak možno obrazne prirovnať k „záchranej brzde“, ktorú je možné použiť až vtedy, ak zlyhajú všetky obvyklé a predvídané prostriedky na zabránenie vzniku hroziacej ujmy, teda zabránenie porušenia ústavných práv. Konanie o ústavnej sťažnosti však nie je a ani nemôže byť pomyselnou „skratkou“, ktorou by bolo možné obchádzať konanie už vedené.

14. Pokiaľ by rozhodnutie o dovolaní bolo negatívne, má sťažovateľka pri zachovaní princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu možnosť napadnúť ústavnou sťažnosťou rozhodnutie dovolacieho súdu. Pokiaľ ide o námietky proti napadnutému rozhodnutiu, ktoré nebolo možné uplatniť v dovolacom konaní, je možné ich potom uplatniť súčasne, ale až v ústavnej sťažnosti. Lehota na podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu bude považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu všeobecného súdu (tento princíp sa premietol i do § 124 poslednej vety zákona o ústavnom súde).

15. Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky v tejto časti podľa zásady *ratio temporis* odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

16. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľky bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o jej ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. septembra 2022

Ladislav Dudíťš
predseda senátu